

Výročie SNP

Slovenské národné povstanie (SNP) je najvýznamnejšou vojensko-politickou udalosťou v dejinách Slovenska. Bolo vyvrcholením nesúhlasu Slovákov nielen s vedením Tisovho štátu, politickou orientáciou na fašistickú Tretiu ríšu, ale aj s postupnou nemeckou okupáciou.

Od vzniku Slovenského štátu (1939 – 1945) sa formoval odpor voči režimu a spojenectvu s Nemeckom, a tak sa v krajine začali organizovať odboje. Po ich zjednotení vzniká Slovenská národná rada. SNR za svoj program prijala Vianočnú dohodu, v decembri 1943. Pomocou ozbrojeného povstania chceli odstrániť totalitné praktiky v Slovenskom štáte a obnoviť demokratické zriadenie Česko-slovenskej republiky. Hlavnou silou povstania boli vojaci armády a partizánske oddiely. Povstanie pripravovalo Vojenské ústredie v Banskej Bystrici v spolupráci so Slovenskou národnou radou.

Slovenské národné povstanie nečakane začalo 29. augusta 1944 pod heslom Začnite s vystáňovaním, kedy naše územie začali obsadzovať nemecké vojenské a policajné jednotky. Prvé správy o vstupe vojsk boli pri Púchove a Žiline. SNP viedli generáli Ján Golian a Rudolf Viest. Proti okupantom bojovalo približne 60 000 vojakov slovenskej armády a približne 18 000 partizánov. Slovenská národná rada vyhlásila obnovenie ČSR a uznala za prezidenta Eduarda Beneša (uznaný bol aj za našimi hranicami), tiež požadovala samobytnosť slovenského národa a jeho rovnoprávnosť v obnovenej ČSR.

Najťažšie boje Povstania prebiehali pri Strečne v pohorí Malá Fatra, pri Priekope, Hronskej Dúbrave, v Rajeckej doline, pri Telgárte. Hlavnú ťarchu bojov niesla povstalecká armáda a partizáni. Po dvoch mesiacoch bojov povstaleckí bojovníci podľahli lepšie vyzbrojenej a skúsenej nemeckej armáde. SNP sa skončilo 27. októbra 1944 obsadením Banskej Bystrice nemeckým vojskom

a povstalci sa stiahli do hôr. Na území okupovanom nemeckou armádou a na povstaleckom území dochádzalo k hromadnému vraždeniu civilného obyvateľstva, zajatcov a väzňov. Nemci vypálili viacero slovenských obcí (Ostrý Grúň, Kľak, Tokajík a Kalište).

Význam SNP spočíva v tom, že veľká časť slovenského obyvateľstva odmietla nedemokratický režim Slovenského štátu a jeho kolaboráciu s Nemeckom. Slováci sa vlastnou vôľou a ozbrojeným bojom postavili na stranu protihitlerovskej koalície. Slovenské národné povstanie bolo jedným z najväčších protinacistických vystúpení v Európe počas vojny. Slovensko tak prehovorilo do usporiadania štátu po svetovej vojne.

SNP možno považovať za významný politický akt, keďže nám zabezpečilo nezávislú politiku v rámci spoločného štátu s Čechmi i rešpekt víťazných mocností. Napriek tomu, že SNP nezačalo za optimálnych podmienok a nakoniec bolo zatlačené do hôr, patrí k najvýznamnejším míľnikom slovenských dejín. V septembri 1992 Slovenská národná rada vyhlásila 29. august za štátny sviatok.

SNP U NÁS

Na počesť historických udalostí z tohto obdobia boli postavené pamätníky, či pamätne tabule, ako pripomenutie si dôležitosti povstania. Najznámejším je pamätník SNP priamo v Považskej Bystrici, v parku vedľa orlovského mosta, ktorý bol postavený v roku 1971. Z pamätníkov a pamätných tabúl môžeme spomenúť pamätník vo Vrchteplej, pamätník Jána Nálepku v Hornej Marikovej, pamätník v Papradne, pomník obetiam SNP v Bodinej či pamätníky obetiam svetových vojen v Plevníku – Drienovom, Podskalí, Považskom Podhradí, Stupnom, Pružine, Riedke (kataster obce Dolný Lieskov), Prečíne, Domaniži, Udiči, Brvništi a pamätník na vrchu Stratenec (kataster obce Papradno).